

Globale vindmønstre

Luft som strømmer fra et område mot et annet skaper vind. Ved ekvator stiger varm luft og sprer seg etter hvert nord- og sørover. Den blir gradvis kjøligere og synker mot bakken ved tretti grader nordlig og sørlig bredde. Her stiger lufttrykket, og det blir pent og tørt vær. I disse områdene finner vi store ørkener.

Mesteparten av lufta strømmer tilbake mot ekvator, men noe beveger seg videre nord- og sørover. Ved om lag seksti grader nord og sør møter denne lufta luftmasser fra polene. Områdene hvor luftmassene møtes, kaller vi *polarfronter*. Noe av den varme lufta stiger og beveger seg igjen mot ekvator, men noe fortsetter mot polene.

Dette kretsløpet mellom tretti og seksti grader kaller vi *Ferrel-celler*, for det var William Ferrel som oppdaget det.

Luft som stiger ved polarfrontene fortsetter mot polene. Her synker lufta og vender tilbake mot seksti grader nordlig og sørlig bredde. Disse luftstrømmene går ikke rett nord-sør, for jordrotasjonen får dem til å dreie mot høyre i bevegelsesretningen på den nordlige halvkule og mot venstre på den sørlige. Dette kaller vi *Coriolis-effekten* etter mannen som oppdaget det i 1835.

Coriolis-effekten får vinder hos oss til å gå med klokka i områder med høytrykk og motsatt i områder med lavtrykk.

Oppgaver

1. Grensesonen mellom den kalde polarlufta og den varme tropelufta kaller vi en polarfront. Her dannes de fleste stormer og uvær som kommer inn over Norge. Let i aviser og på Internett etter stormer og uvær i Norge. Hvor i landet rammer de oftest og hardest? Har det vært en økning av ekstremt vær i Norge de siste åra?
2. I hvilket år oppdaget William Ferrel kretsløpet mellom 30. og 60. breddegrad?
3. En myte sier at det er Coriolis-effekten som gjør at vannet i vasken din snurrer samme vei som jorda snurrer. Hva er en myte og hvorfor sier vi at virkningen av Coriolis-effekten på vannets dreining i vasken er en myte? Søk deg fram på Internett for svar.